

Het zijn geen plegers

In gesprek met jongeren a.h.v. Het
vlaggensysteem

SENSOA

Maak seks lekker duidelijk

Inhoud

- + SGG: waarover spreken we?
- + Te beïnvloeden factoren bij jongeren
- + Noden van professionals
- + Rol van het vlaggensysteem
- + Hoe het werkt
- + Toepassingsgebieden
- + Evaluatie
- + Materialen

Jongeren en SGG

- + 1 op 5 meisjes en 1 op 10 jongens in Vlaanderen geconfronteerd met een vorm van sgg
 - × Op kwetsende manier aanraken, gedwongen naakt te zijn, gedwongen te kijken naar seksuele beelden, gedwongen tot masturbatie of orale seks, verkrachting of poging daartoe
- + Verkrachting of poging daartoe: 1 op 10 meisjes
- + 1 op 3 herhaaldelijk in contact met SGG
- + Duur van ervaring gemiddeld 2 jaar
- + Gemiddeld 11 jaar bij start

Wie is de pleger?

+ Bekende

× In familiekring 24,9%

× Door kennis 24,7%

× Onbekende 16%

+ Helaas geen gegevens over de leeftijd van de pleger

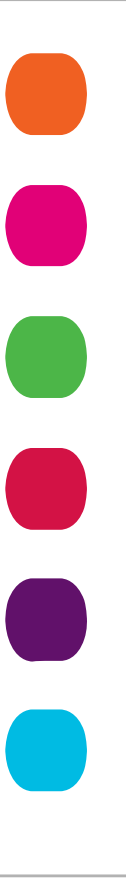
SGG vertonen

-
- + 48% van de meisjes en 74 % van de jongens ouder dan 14 heeft wel eens SGG vertoond
 - × Opmerkingen, aanstaren, aandringen
 - + Seksuele dwang gebruiken bij 3,9 tot 4,3 % van de jongens en 1,3 tot 2,1 % van de meisjes
 - + Het relatieve aandeel van feiten door jongeren zelf gepleegd onduidelijk: wellicht 20% verkrachtingen
 - + 4,6 % van de MOF is geweld van seksuele aard, in 50% vordert men geen specifieke maatregel

“Het zijn geen plegers”

- + Weinig recidive met seksuele feiten: 20% tweede seksueel delict, 50% stopt na 1 delict
- + Jongeren zijn soms ook slachtoffer
- + De meeste jongeren vertonen minstens 1 psychiatrische stoornis en hebben dus hulp nodig
- + Jongeren die recidiveren: vaker gedragsstoornissen, angststoornissen, autisme spectrum stoornis of ADHD
- + Niet stigmatiseren als ‘plegers’

Andere mogelijke determinanten

-
- + Jongeren die SGG stellen
 - × Zijn vaak jongens
 - × Zijn meer op zoek naar seksuele sensaties
 - × Kijken vaker gewelddadige porno
 - × Hebben vaker positieve attitude t.a.v. Dwang
 - × Hebben stereotiepe genderrolopvattingen
 - × Hebben vaker seks uit negatieve beweegredenen (om iets negatiefs te vermijden)
 - × Vertonen vaker symbolisch verzet: nee is geen nee

Sociale factoren

- + Zwakke begeleiding door ouders
 - × Foute modelling, verwerping, angst, rolomkering...
- + Lid zijn van jeugdbende, ervaren van groepsdruk

Gedrag in ontwikkeling

- + Is dynamisch gegeven en kan nog worden geremedieerd
- + Interventies kunnen zich richten op te ontwikkelen competenties
 - × Attitudes
 - × Vaardigheden
 - × gedrag en ervaringen
 - × Sociale contacten

Sleutelcompetenties

- + Attitudes tav dwang
- + Genderstereotiepe opvattingen
- + Empathie (begrijpen en voelen)
- + Zelfregulatie
- + Motieven voor seks
- + Duidelijke communicatie over grenzen en wensen
- + Steun vragen/vinden

Hoe competenties ontwikkelen?

- + Context veilig en gezond houden
 - × School en thuismilieu
 - × vrienden
- + Investeren in opvoeding en begeleiding
 - × Dagelijkse contacten
 - × Voorbeeld geven
 - × opvoeding
 - × Formele vorming

Noden van professionals

+ Algemene vaststelling:

- × Redelijke kennis over seksuele ontwikkeling
- × Twijfels over wanneer gedrag normaal is of over de grens
- × Lastige beoordelingssituaties (paniek)
- × Intuïtief – leidt tot discussie
- × Grijs zone: beoordelingen te arbitrair, geen eenduidigheid tussen professionals
- × Belang van positieve beleving wordt onderschreven, maar men praat niet over de positieve kanten (attitude ≠ gedrag)

Noden professionals

-
- + Discussie over wat seksuele opvoeding moet inhouden per leeftijd
 - + Afwezigheid van topics bvb homoseksualiteit
 - + Anticiperen op negatieve reacties van ouders
 - + Twijfel over wat kan in de lichamelijke omgang met kinderen en jongeren
 - + Attitudes van professionals vaak normatiever dan die van de jongere
 - + Een open gesprek (niet belerend, normerend) is de uitzondering

Residentiële context

- × Onvoldoende zicht op gevolgen van traumatische seksualisering
- × Gebrek aan kennis en vaardigheden om met ongewenst seksueel gedrag om te gaan
 - Minimaliseren en bagatelliserend
 - Patologiseren
 - Angst voor institutionele aansprakelijkheid
- × Ervaren onzekerheid, ongemakkelijkheid, schaamte en angst
- × Geen aansluiting op hulpverlening
- × Negatieve attitude tav seksualiteit van jongeren met beperking

Het vlaggensysteem: enig nut?

- + Kan een rol spelen in pedagogische aanpak en psycho-educatie (98%)
- + Voor de begeleider
 - × Inschatten (normeren) van seksueel gedrag
 - × In gesprek gaan
 - Met jongere
 - Met ouders
 - Met andere professionals
 - × Pedagogisch reageren = groei bevorderen

Pedagogische mogelijkheden

+ Tav de jongere

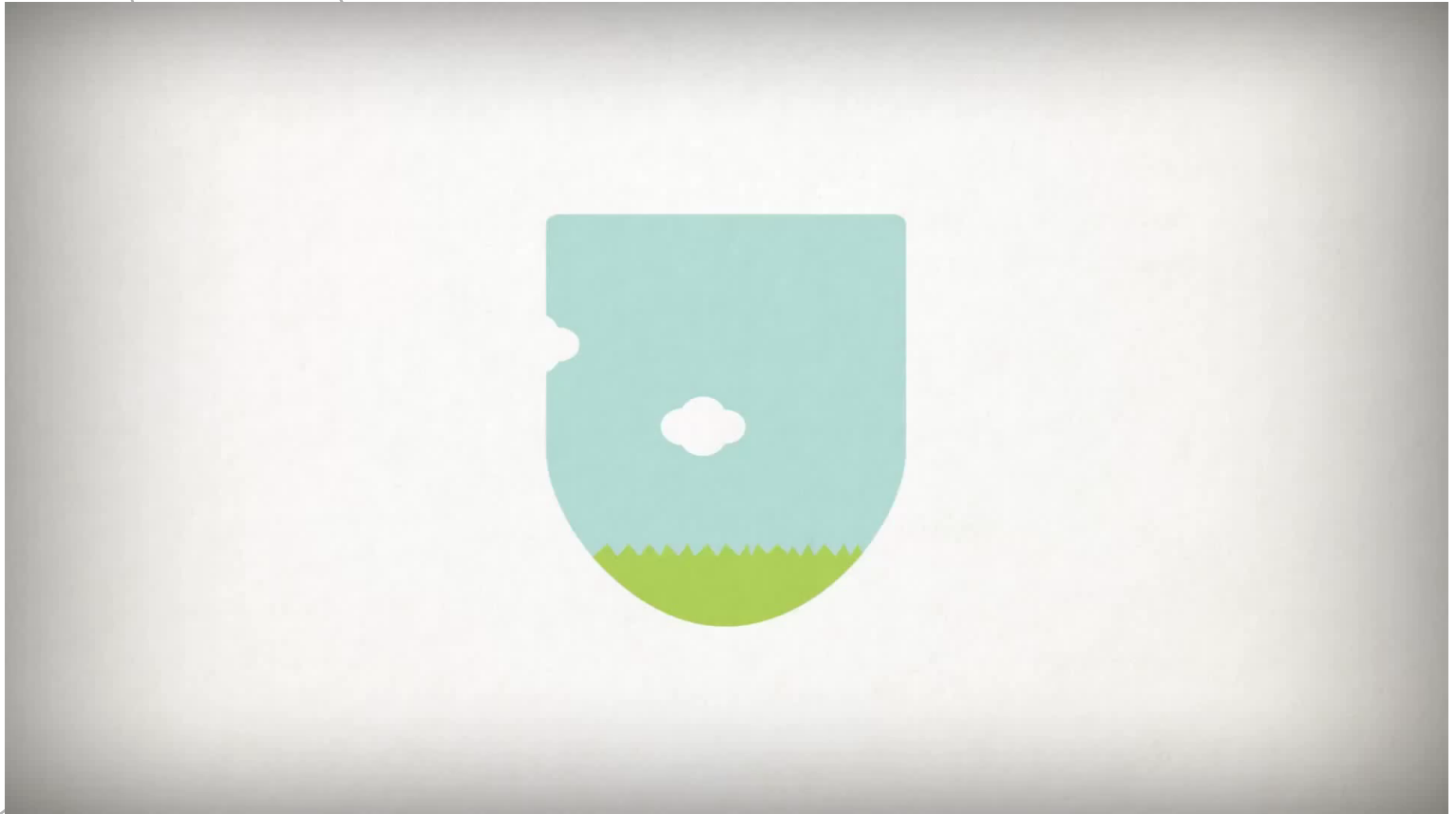
- × Normen rond seksueel gedrag begrijpen
- × Seksueel gedrag en ervaringen kunnen beoordelen
- × Zich kunnen inleven – bewust zijn van grenzen
- × Taal geven – benoemen van gevoel
- × Gedragsalternatieven geven
- × Vaardigheden ontwikkelen: grenzen stellen, kunnen wensen duidelijk maken, weerbaarheid
- × Positieve motieven voor seks begrijpen

Positieve insteek

- + Sluit aan bij nood van jongeren om
 - × Competent te worden
 - × Autonoom te zijn
 - × Zich aanvaard te weten

Wat is het vlaggensysteem

Hoe werkt het?

- + Beoordelen van situaties:
- + op het gevoel en noteer je score
- + Groen - - - - - Geel - - - - - rood - - - - - zwart
- + Helemaal oké ← → helemaal niet oké
- + Omschrijf je gevoel

Magdat?

- + Twee dertienjarige meisjes zitten in de slaapkamer op bed. Ze strelen elkaar tussen en over de bovenbenen en vinden het fijn.

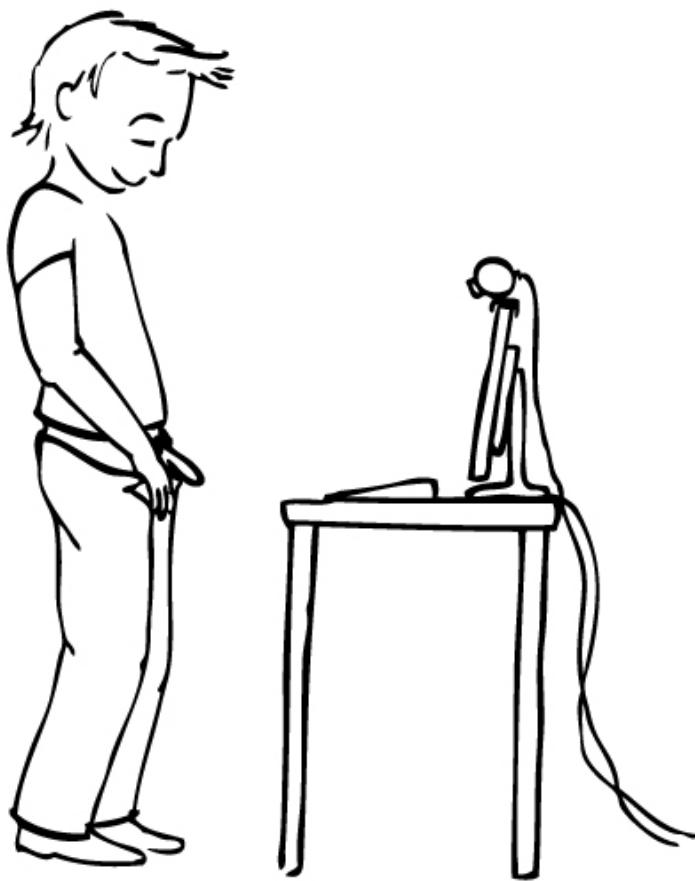

Magdat?

- + Een blote jongen van 10 zet een meisje van 10 onder druk om hem te pijpen.

Mag dat?

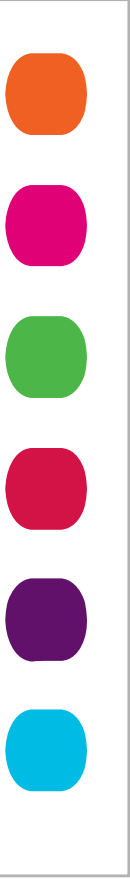
- + Een jongen van 15 laat zijn penis zien voor de webcam

Beoordelen van seksueel gedrag

- + **Groene** vlag: aanvaardbaar en positief seksueel gedrag
- + **Gele** vlag: occasioneel licht grensoverschrijdend gedrag
- + **Rode** vlag: zorgwekkend grensoverschrijdend gedrag
- + **Zwarte** vlag: zwaar seksueel grensoverschrijdend gedrag

Ernstiger wanneer...

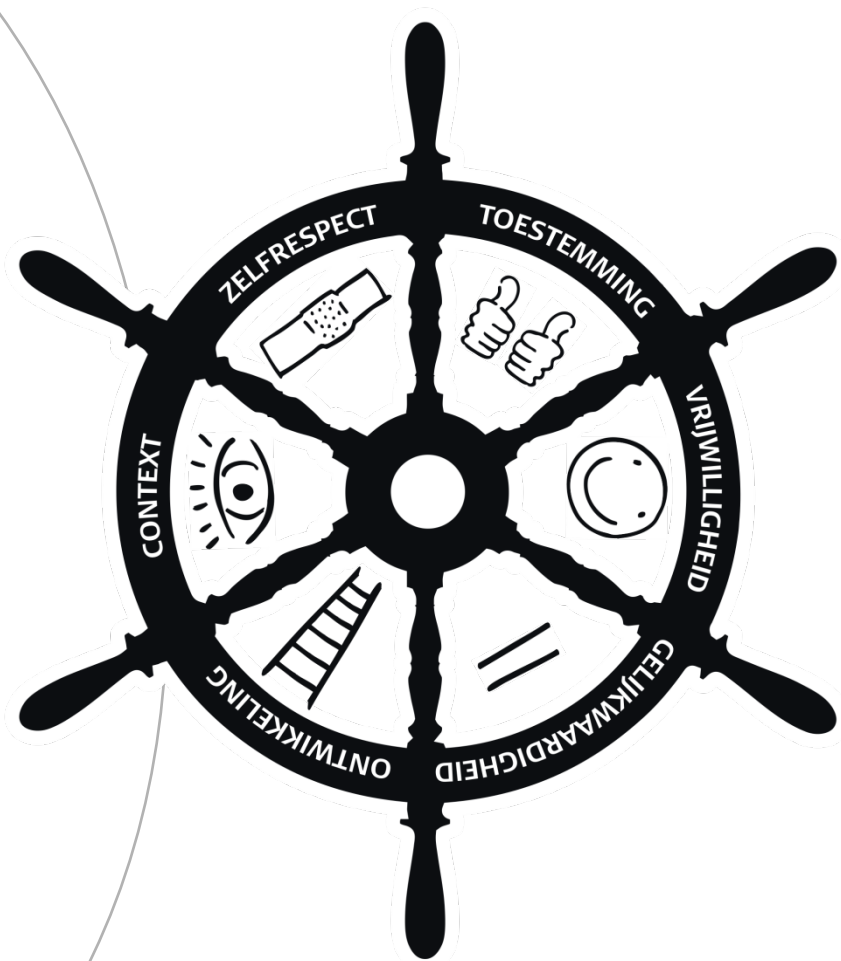
-
- + Meer schade
 - × Mate van angst, gebrek aan steun, isolatie, herhaling, dwang of misleiding, ongelijkwaardigheid, mate van fysiek contact, ..
 - + Privacynorm overschreden wordt
 - + Meer afwijkt van “gemiddelde” ontwikkeling
 - + Plegger gevolgen kan inschatten

6 beoordelingscriteria

- + Toestemming (wederzijds)
- + Vrijwilligheid
- + Gelijkwaardigheid
- + Gepast voor Leeftijd- of ontwikkeling
- + Gepast voor Context
- + Zelfrespecterend

Stuurwiel

vlaggen

	groen	geel	rood	zwart
toestemming	OK	+ - OK	- OK	--OK
vrijwilligheid	OK	+ - OK	- OK	--OK
gelijkwaardig heid	OK	+ - OK	- OK	--OK
Leeft/ontw. adequaat	OK	+ - OK	- OK	--OK
Context- adequaat	OK	+ - OK	- OK	--OK
Zelfrespect	OK	+ - OK	- OK	--OK

Groen?

- + Twee dertienjarige meisjes zitten in de slaapkamer op bed. Ze strelen elkaar tussen en over de bovenbenen en vinden het fijn.

Rood?

- + Een blote jongen van 10 zet een meisje van 10 onder druk om hem te pijpen.
- + Rood
- + Niet met wederzijdse toestemming, vrijwillig en ontwikkelingsadequaat

Geel/rood?

- + Een jongen van 15 laat zijn penis zien voor de webcam
- + Geel/rood
- + Wederzijdse toestemming?
Vrijwillig? Zelfrespect?

Training professionals

- + Vertrekken van herkenbare situaties (tekeningen)
- + Toepassen van de criteria en vlag geven
- + Aangepaste reactie bespreken en oefenen
- + Normatieve lijst gebruiken
- + Identificeren van werkpunten
 - × Persoonlijk
 - × In de organisatie

Persoonlijk: verschillen in beoordeling

+ Valkuilen bij beoordeling

- × Volwassen seksualiteit $\neq$ kinderseksualiteit
- × Generatieverschillen
- × Gendersensitiviteit
- × Cultureel sensitief
- × Autonomie vs bescherming
- × Normerend m.b.t. seksualiteit
- × Problematiserend

Reactiewijze begeleider

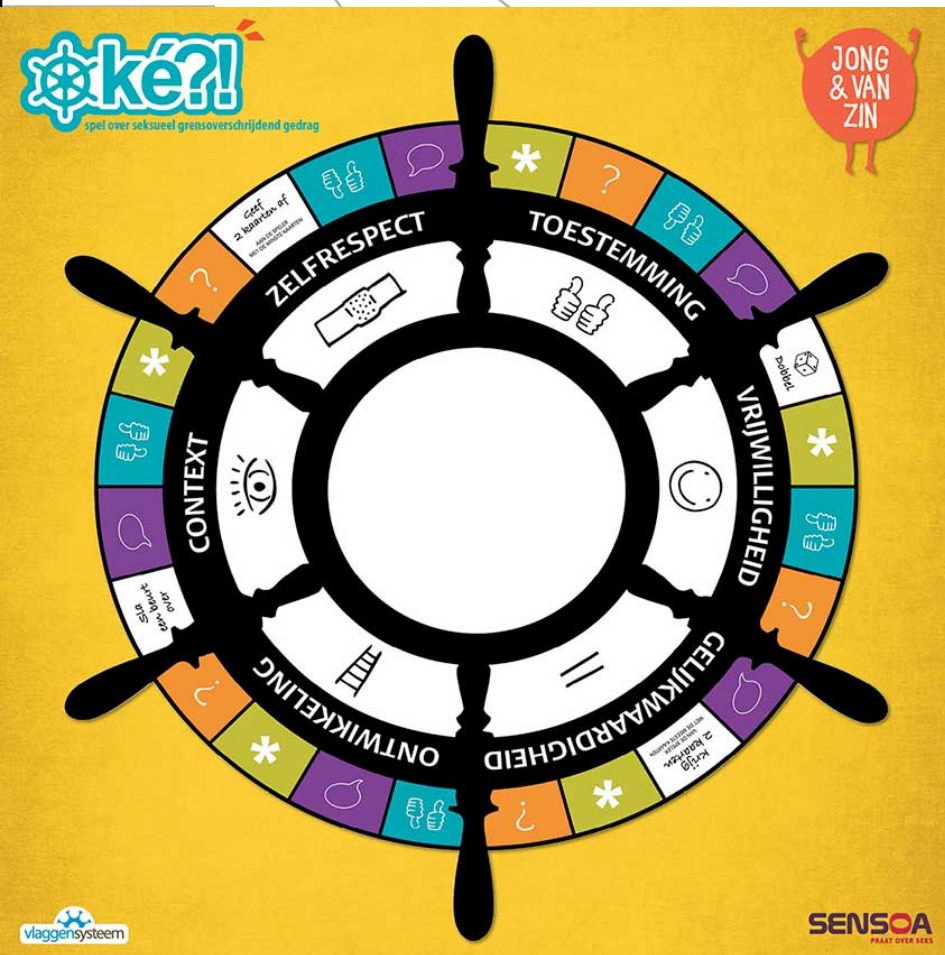
groen	geel	rood	zwart
Bekijk/benoem/ bevraag	Bekijk/benoem/ bevraag	Bekijk/benoem/ bevraag	Bekijk/benoem/ bevraag
bevestig	bevestig	bevestig	Bevestig (?)
Leg uit	Begrens/leid af	verbied	verbied
	Leg uit	Leg uit	Leg uit
	Observeer	Bemiddel/ herstel/coach/ verwittig	Bemiddel/ herstel/coach
		Observeer goed	Straf/verwijs door/hulp
			Observeer extra

Evaluatie vlaggensysteem: wat werkt?

- + Materiaal is goed leesbaar, worden goed gebruikt, ervaringen zijn positief
- + Meer zicht op groene vlag bij gebruikers (i.v.m. Niet gebruikers)
- + Meer zelfzekerheid
- + Helpt past omgangsregels in organisatie aan
- + Beter aangeven welke pedagogische reactie nodig is
- + Invloed op attitudes van gebruikers t.a.v. seksualiteit

Materiaal voor kinderen en jongeren

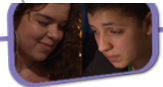
Spelmateriaal Oké

- + Uitleg en oefenen van de criteria
- + Toepassen op situaties
- + Aangevuld met doe-opdrachten, weetjes en meningen formuleren
- + Steunkaarten: bij wie kan je terecht

Bordlessen 'Over de grens'

+ Via seksuele vorming.be

Seks & internet
De webcam

Wat kan je zoal doen op het internet?

Webcam gebruiken tijdens chatten

Surfen

Uitdagende foto's op je facebook - profiel zetten

Porno-sites bezoeken

Inschrijven op dating-sites

Seksuele handelingen voor de webcam uitvoeren

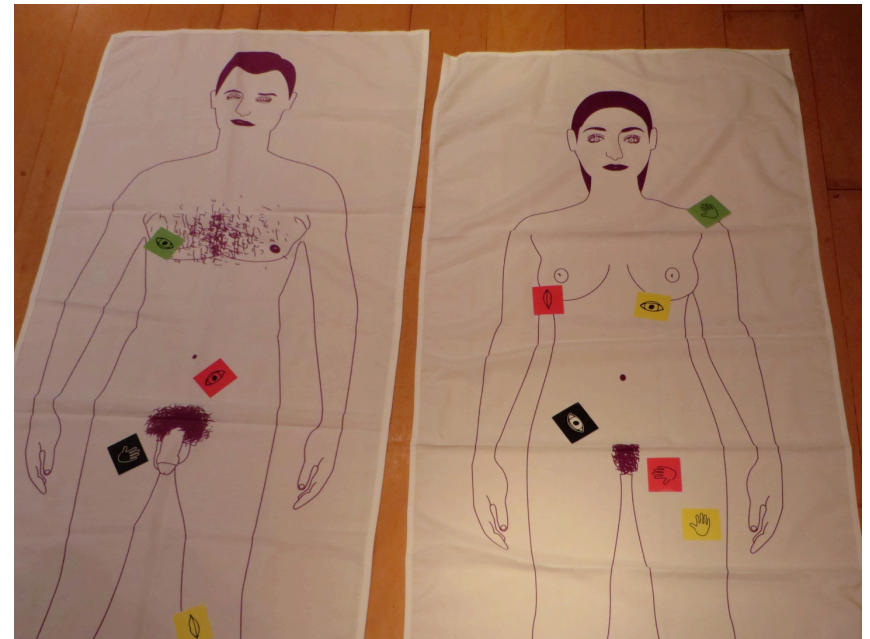
* Doe de zelftest op www.backstagekids.be/clicksafetest/selftestnl.html

- + Elektronische bordlessen voor het secundair onderwijs
- + Thema's
 - × Gender
 - × Nieuwe media
 - × SGG
- + LIn boekje en leerkrachtenbundel.

Tussen de Lakens

- + Praatmethodiek over gewenste en ongewenste opmerkingen, beelden en aanrakingen
- + Focus op ervaringen, gevoelens, lichaamsreacties en reactiewijzen en hun effecten

Gevoelens en lichaam

ontroerend
ik ben nieuwsgierig
me sterk
ik voel
ik ben blij
helemaal opgewonden
ik moet er van wenen
ik kijk ernaar uit
aantrekking
ik ben verlegen
ik kan er niet mee stoppen
ik ben bang
ik ben kwaad
ik ben vrolijk
ik voel me klein en dom
onzeker
ik word er gek van
het doet zeer
jaloers
verliefd
het doet pijn
GEVOELEN
ik ben fier op mezelf
ik schaam me
angstig
het maakt me boos
ik vind het leuk
ik wil nog

MODULE SGG: REACTIEKAART

①

zingen
mijn haar staat recht
rillen
glimlachen
vuisten ballen
huilen
middelvinger
zo licht als een veertje
tong uitsteken
adem inhouden
buikpijn
druk op de borst
wenkbrauwen fronsen
tandenknarsen
trillende lip
zo zwaar als lood
kriebels
priemende blik
met de ogen rollen
nagelbijten
neus optrekken
LICHAAM
duizelig
roepen
vingers jeuken
slikken
uuk
tenen krullen
fluiten
ogen sluiten
zo zwaar stampvoeten
kippenvol
bonzend hart
zuchten
uflidp
hoofden
schreeuwen
roepen en

MODULE SGG: REACTIEKAART

②

Reactie + mogelijke effecten

AMBIVALENTIE

Ik weet het niet.

Misschien wel, misschien niet...

Ik haal mijn schouders op.

MODULE SGG: REACTIEKAART ①

i_reactiekaartjes_klein.indd 1

AMBIVALENTIE

Je geeft de ander ruimte.

Je wijst niet af.

Je kan onduidelijk overkomen.

Ander kan zich bedrogen voelen.

MODULE SGG: REACTIEKAART ①

10/21/14 3:04 | i_reactiekaartjes_klein.indd 2

10/21/14 3:04 |

Verdieping Vlaggensysteem

- + Buiten de lijnen, vlaggensysteem voor kinderen en jongeren met bijzondere noden
 - × Beperking
 - × Trauma
 - × Gender
 - × Cultuur
- + Vlaggensysteem RJ (Nederlands consortium)

Vlaggensysteem als beleidsinstrument

- + Pedagogisch beleid
- + Omgangsregels bespreken
- + Gedragscode opstellen
- + Visie uitklaren
- + Professionalisering van medewerkers
- + Aanpassen van accommodatie
- + Communicatie naar ouders

Raamwerk Seksualiteit en Beleid

**Kwaliteit, preventie en reactie
in jouw organisatie**

september 2012

Vlaams
expertisecentrum
voor
seksuele
gezondheid

SENSOA

Child Focus

Dank

- + Erika.frans@sensoa.be
- + Seksuelelevorming.be
- + Gezondseksueelgedragrj.nl

